

KARA OSMAN - OĞLU ATAULLAH AĞA'YA AİT MALLARIN MÜSADERESİ VE BİR KİRA DEFTERİ *

Fikret YILMAZ

Osmanlı Devleti'nde XVII.yüzyıl sonlarından başlayarak taşrada büyük ayan ailelerinin ortaya çıktığı bilinmektedir. Klasik dönemde de varlığını bildiğimiz ayanlık (1), bu dönemden sonra Osmanlı Devleti'nin taşra yönetiminde söz sahibi bir güç ve giderek devlet karşısında yerel bir otorite haline ulaşarak , klasik dönemdeki ayanlıktan farklı bir nitelik kazanmıştır (2).

Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanı içinde çeşitli bölgelerde görülen bu ayan ailelerinden birisi de , Batı anadolu'da Manisa-İzmir-Aydın çevresinde yayılan Kara Osman-Oğlu ailesidir.

Bu ailenin kökeni hakkında birbiriyle çelişkili iddialar bulunmakla birlikte, konu hakkında M.Çağatay Uluçay'ın belgelere dayalı olarak yaptığı çalışmalarda ortaya koyduğu sonuç bilimsel ve inandırıcı olarak dikkati çekmektedir. Bu çalışmalara göre aileye adını veren Kara Osman Ağa'nın babası olan ve Kara Çavuş Ağa da denilen, dergâh-ı âlî kapıcıbaşlarından Mehmet Çavuş Yayaköy (3) halkındandır (4).

* Yayınladığımız bu belge Manisa Şer'iye Sicillerinden 214 numaralı defterin 172-176 sayfaları arasındadır. Aslında Manisa Şer'iye Sicillerinde Kara Osman-oğullarına aid çoğu tereke defteri olmak üzere yirmi altı adet defter türü belge bulunmaktadır. Üzerinde çalışmakta olduğumuz adı geçen belgeler içinde farklı bir niteliği olduğunu saptadığımız Ataulah Ağa'ya ait bu kira defterini ayrı yayınlamay uygun gördük.

- 1) Ayanlık kurumunun klasik dönemdeki konumu hakkında bk.Ö.Ergenç, "Osmanlı Şehirlerindeki Yönetim Kurumlarının Niteliği Üzerine Bazı Düşünceler ", VIII. TTK Tebliğleri, c. II, Ankara, 1981, ss 1265- 1274; ayr. bk. aynı yazar, " Osmanlı Klasik Dönemindeki Eşraf ve Ayan Üzerine Bazı Bilgiler ", Osmanlı Araştırmaları, III (1982), ss 105-118.
- 2) Ayanlık hakkında geniş bilgi için bk. İ. Hakkı Uzunçarşılı, " Ayan ", İslam Ansiklopedisi, II, s. 40-42; aynı yazar, Meşhur Rumeli Ayanlarından Tırsınlıklı İsmail ve Yılıkoğlu Süleyman Ağalar ve Alemdar Mustafa Paşa, İstanbul, 1942; Mustafa Akdağ, " Osmanlı Tarihinde Ayanlık Düzeni Devri 1730-1839 ", Tarih Araştırmaları Dergisi, VIII-XII / 14-23 (1975), s. 51-63; Yuzo Nagata, Muhsinzade Mehmet Paşa ve Ayanlık Müessesesi, Tokyo, 1976; Y.Özkaya, Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık, Ankara, 1977; aynı yazar, " XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Anadolu'da ayanlık iddiaları ", DTCFD, XXIV/3-4 (1969), ss 195-231; aynı yazar, " XVIII. yüzyılın ilk yarısında yerli ailelerin ayanlıklarını ele geçişleri ve büyük hanedanlıkların kuruluşu ", Belleten ,XLII / 165-168 (1977), ss. 667-723.
- 3) Yayaköy,günümüzde Manisa ili Akhisar ilçesine bağlı olan Zeytinliova bucağıdır. Kara Osman Oğullarının etkin olduğu dönemdeki idari bölünüşe göre ise Saruhan Sancağında Palamut nahiyesine bağlıydı. 1755-1756 tarihli, Manisa ile nahiyelerinden toplanacak vergi hakkında yazılmış bir fermanın Palamut nahiyesinin Yayaköy ile birlikte 27 köyden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bk.MŞS 209, s. 175.
- 4) Ç.Uluçay'ın tespitine göre Mehmet Çavuş 1644 yılında Yayaköy'de ölmüş ve mezarı da burada bulunmaktadır. Ç. Uluçay, " Kara Osman Oğullarına ait bazı vesikalar ", Tarih Vesikaları, II /9(1942), s. 197-198.

Mehmet Çavuşun 1640 yılında Yayaköy'de bir camiî yaptırmak için devletten izin istediği de bilinmektedir (5).

Aileye adını veren Kara Osman Ağa ise, bir sipahi emeklisidir. Kara Osman Ağa emekli olduktan sonra çeşitli görevlerle devlet işlerini üstlenmiş ve bu süre içinde servet ve bölgede nüfuz sahibi olmuştur (6). Bu konuma ulaştıktan sonra Saruhan ayanı arasına giren Osman Ağa 1706 yılında Yayaköy'de ölmüştür (7). Osman Ağa'nın ölümünden sonra oğulları bölge yönetiminde söz sahibi olmaya başlamışlar ve aile bundan sonra " Kara Osman-Oğulları " ve " Osman-zadeler " adıyla anılmaya başlamıştır. Bu dönemden sonra aile fertleri çevre ayanlar ile de çekişmeye başlamış ve bu üstünlük mücadelesi sonunda yörenin diğer güçlü ailelerinin etkisini kırarak bölgenin en büyük ayan ailesi haline gelmişlerdir. Manisa ve çevresinde mütesellimlik, muhassıllık ve voyvodalık gibi devlet görevleri yanısıra, mukataa benzeri gelir kaynaklarını da ele geçirmişlerdir. Ailenin bölgedeki etkisi, II. Mahmud'un ayanlığı kaldırmasına kadar artarak devam etmiş bu olaydan sonrada -eskisi kadar olmasa bile- nüfuz ve varlıklarını korumuşlardır (8).

Kara Osman Ağa'dan sonra büyük oğlu Hacı Mustafa Ağa çeşitli hizmetlerinden ötürü, devlet tarafından 1743 yılında Manisa mütesellimliğine tayin edilmiştir (9).

5) Agm, s. 204-205.

6) Ç.Uluçay, **Manisa Ünlüleri**, Manisa , 1946, s. 54; krş. aynı yazar , " Kara Osman Oğullarına ait düşünceler ", III. TTK Tebliğleri, Ankara, 1948, s. 245.

7) Ç.Uluçay , " Kara Osman Oğullarına ait vesikalar ", **Tarih Vesikalari**, II/9, s. 201; krş. aynı yazar, Manisa Ünlüleri, s.54.

8) Şimdiye kadar bilimsel ve toplu bir çalışmanın konusu olmamış olan ve hakkında kısa bir bilgi vermeye çalıştığımız Kara Osman-Oğullarının bölgedeki faaliyetleri için genel olarak şu çalışmalara bakılabilir: Ç.Uluçay, **Manisa Ünlüleri**, Manisa, 1946 : , aynı yazar, " Kara Osman Oğullarına ait düşünceler ", III. TTK Tebliğleri, Ankara, 1948, s. 243-260; Cengiz Orhunlu, "Kara Osman-Oğlu ", IE 2, IV, s. 592-594, Ayrıca bu konuda yapılmış bulunan tez çalışmalarını da anılmaya değer niteliktedir. M. Tektaş, **Kara Osman Oğulları Ailesi**, (İÜ. Ed. Fak. Tarih Bölümü yayınlanmamış lisans tezi), İstanbul, 1946; Z. Eken, **Kara Osman Oğlu Hacı Ömer Ağa (Bergama voyvodası)**, (İ.Ü.Ed.Fak. Tarih Bölümü yayınlanmamış lisans tezi), İstanbul, 1960; M. Çetin Börekçi, **Kara Osmanzade Hacı Hüseyin Ağa ve Yılanlı Oğulları** (İ.Ü.Ed.Fak. Tarih bölümü yayınlanmamış lisans tezi), İstanbul, 1963, Ayrıca aileye ait mimari eserleri doktora düzeyinde ele alıp inceleyen bir tez çalışması da geçtiğimiz yıl içinde yapılmış bulunmaktadır: İnci Kuyulu, **Kara Osman Oğulları Ailesine Ait Mimari Eserler**, (A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış doktora tezi), Ankara, 1988. Bunlar dışında yine Çağatay Uluçay ve Münir Aktepe tarafından aileye ait çeşitli belgelerin yayınlandığıda belinmektedir.

9) Ç. Uluçay , **Manisa Ünlüleri**, s. 55; Uluçay, " Kara Osman Oğullarına ait düşünceler ", III. TTK Tebliğleri, s.246.

Mustafa Ağa bu görevi sırasında zorbalığı ve kendine rakib gördükleri ile giriştiği mücadeleler nedeniyle şikayet edilmiş ve 1754 yılında görevden azl edilmiştir. Daha sonra yapılan soruşturma sonunda suçlu bulunarak idam edilmiştir (10).

Bu olaydan sonra, Kara Osman-Oğlu ailesine bir daha mütesellimlik verilmemesi ile ilgili devlet emrine rağmen, Hacı Mustafa Ağa'nın büyük oğlu Hacı Atatullah Ağa 1757 yılında Manisa mütesellimliğini ele geçirmeyi başarmıştır(11). Atatullah Ağa gerek çevredeki diğer ayan ve güçlü aileler ile giriştiği üstünlük mücadelesi, gerekse, bölge halkından topladığı kanunsuz vergiler nedeniyle şikayet edilmiş ve mütesellimlik görevinden el çektirilmiştir (12). Anlaşıldığına göre bu olaydan sonra sancak yönetimine müdahale etmekten geri durmayan Atatullah Ağa'nın, Yayaköy'de zorunlu ikametine karar verilmiştir (13). Bu konu ile ilgili olarak yazılan emirde, "... ırz ve edebiyile oturub kendü umuru ile iştigâl ..." etmesi istendikten sonra, fermanla belirtilen hususlara uymadığı taktirde sert bir şekilde cezalandırılacağı da belirtilmiştir (14). Fakat bu emire uymayarak Yayaköy yerine Papaslık çiftliğine (15) çekilen Atatullah Ağa yanına topladığı adamları aracılığıyla, bir yandan sancak yönetimine müdahale etmekten geri durmamış, diğer yandan da özellikle Türkmen'ler üzerinde kurduğu baskı ve zorla topladığı kanunsuz vergiler nedeniyle çeşitli zamanlarda devlet merkezine şikayet edilmiştir. Bunların yanısıra bölgedeki köylülere yönelik zorba tutumu (16) ve vakıf gelirlerine dahi el koyduğu (17) belgelerden anlaşılmaktadır.

10) Manisa Şer'iye Sicillerinde Mustafa Ağa'nın idamı hakkında üzerinde " Kara Osman-zade Elhac Mustafa Ağa'nın katline emirdir " yazılı olan H.1169/M. 1755 tarihli bir ferman sureti bulunmaktadır. Bk.MŞS 209, s. 198-199. Bu konuda ayrıca bk. Uluçay, **Manisa Üniüleri**, s.55.

11) Ç.Uluçay, a.g.e., s. 56; krş.aynı yazar, " Kara Osman Oğullarına Ait Düşünceler ", III. **TTK Tebliğleri**, s. 246; ayrıca bk. aynı yazar, **18 ve 19. yüzyıllarda Saruhanda Eşkiyalık ve Halk Hareketleri**, İstanbul, 1955, s.18.

12) Gösterilen Yerler

13) **Cevdet Dahiliye** , 5215. Evail -i Şevval-1175 (25 -Nisan / 5 -Mayıs-1762) tarihli bu belgede, Ataullah'ın mütesellimlikten azledildikten sonra, üç yüz adamı ile Manisa'da huzursuzluk yarattığı belirtilmektedir.,

14) Aynı belge

15) Günümüzde Manisa'ya bağlı Halit Paşa çiftliği.

16) Bu türden yaptırımları arasında Recebli ve Sakallı köylerinden "resm-i yaylak" talebi gösterilebilir. Bkz: **M.Ş.S 214**, s.113

17) Haremeyn evkafından olan Kündeşli cemaati halkının şikayeti üzerine yazılan bir fermanla anlaşıldığına göre, Ataullah Ağa'nın adamları tarafından 90 beygir, 110 siğir, 8 develeri ve bir miktar paraları gasb edilmiştir. Bkz: **M.Ş.S 214**, s. 117 / a, 127. Bu olayların yanısıra öldürme olaylarının da gündeme geldiği görülmektedir. Bkz : **M.Ş.S 214** , s. 126-127.

Hakkındaki şikayetler sonunda, durumun " taraf-ı şer'den keşif " olunması istenmiş, konuyu inceleyen Adala ve Sart naiblerinin söz konusu şikayetlerin doğruluğunu bildirmeleri üzerine, Ataullah Ağa'nın avanesiyle birlikte Kütahya'ya gönderilerek soruşturulması ve " nehb ü gâret " olunan para ve malın sahiplerine geri verilmesi emredilmiştir (18).

Ataullah Ağa'nın aynı zamanda bölgedeki diğer ayan ile de mücadele halinde olduğunu görmekteyiz(19). Bu mücadelenin bölgede üstünlüğü ele geçirmek amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bunun en somut örneği de Bergama voyvodası Arap-Oğlu ile giriştiği çekişmedir. Bu çekişmenin doruk noktasını ise, iki köyün yanması ve elliden fazla insanın öldürülmesi oluşturur. Olayın başlangıcı hakkında net ve açık bir bilgi bulunmamakla birlikte, elimizdeki belgelerden en önemli nedenin bir mukata'a sorunu olduğunu ileri sürebiliriz. Aydın muhassılığına bağlı elliciyân mukata'ası birimlerinden Mamaklı köyü hisselerini Bergama voyvodasından iltizama alan ve toplamak isteyen Menemen voyvodasının adamları ile Ataullah Ağa'nın bölükbaşları arasında çıkan çatışma sonunda Menemen voyvodasının yirmi bir adamı öldürülmüş ve birçoğu da yaralanmıştır (20). Bu olayın sonrasında Ataullah'ın bölükbaşlarını yakalamak amacıyla Mamaklı ve Çıtak köylerini basan Arap-Oğlu'nun bin'den fazla adamı, bu köyleri yakmış ve otuz yedi kişiyi de öldürmüşlerdir (21). Olay sonunda mahkemenin yaptığı keşfe göre maddi zarar 81.913 kuruştur. Manisa ve olayla ilgili olan diğer kadılar aracılığıyla taraflar mahkemeye çağırılmış, fakat mahkeme kurulamamıştır (22). Olay yerinde yapılan keşif sırasında Kara Osman-Oğlu ile Arap-Oğlu tarafları naib ve katipler yanında yine çatışmışlar, olay sonuçlandırılmamıştır(23).

18) M.Ş.S 214, s. 127.

19) Ç.Uluçay, 18. ve 19. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri, İst. 1955, s.18.

20) 18-28 Ağustos 1765 (Evail - i Rebî ' ül-evvel-1179) tarihli bir mühimme kaydında; ".... Güzelhisar - ı Menemen sükkânından voyvodası olan seyyid Ali zide şerefehü Aydın muhassıllığı aklamından elliciyân mukata'ası tevabi'inden Mamaklı karyesi dahilinde ve havalisinde vakî ' hisseleri bin yüz yetmiş sekiz senesine mahsûben Bergama voyvoda'sından iltizâm idüb ta'sirlerine ademler ta'yin eyledikde Mamaklı kariyesi sakinlerinden Kara Osman Oğlu bölükbaşlarından Mamaklı oğulları Hüseyin ve Süleyman nam şakiler mu'inleri olan Kara Osman Oğulları ianetiyle havalalarına (?) tabi' levendât eşkiyasını cem ' ve zikr olunan hisseleri fuzulî zâbt ve ta'sir idüb kendüleri taleb için varduğunda üzerine hücum ve muharebeye tasaddu idüb yirmi bir nefer ademinin katil ve nice ademler ve hayvanâtın mecrûh olmağla ..." **BAMÜD 164**, s. 286, belge no: 1137

21) **BAMÜD 164**, s. 286, belge no : 1136.

22) **BAMÜD 164**, s. 295, belge no: 1167.

23) Atatullah'ın, olay yerindeki duruşma sırasında sahte belgeler ve yalancı şahidlerle , Manisa naibini etkileyerek kendi lehine karar verdirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Bunun üzerine mesele İzmir kadısına havale edilmiştir. **BAMÜD 164**, s.336, belge no: 1304. Bu olaylar hakkında ayrıca bak: Ç.Uluçay, a.g.e, s. 208-212.

Bu gelişmeler üzerine bölgede büyük bir huzursuzluk ortamı doğmasının sorumlusu olarak değerlendirilen Atatullah hakkında **siyaseten katl** (24) emri çıkmakta gecikmedi (25). Bu görev ise, 13-23 Mart 1766 (H.Evail - i Şevval -1179) tarihlerinde kendisine Aydın sancağı inayet olunan (26), eski Diyarbakır valisi Abdurrahman Paşa'ya verildi (27). Fakat Atatullah Ağa'nın Yayaköy 'de bulunan kulelerine (28) çekildiği ve iki bin'den fazla askerle savunma konumuna geçtiği anlaşılmaktadır. Belgelerdeki tanımına göre, Yayaköy' de bulunan bu kuleler etrafı hendeklerle çevrili olup, bir kale görünümündedir (29).

24) Osmanlı Devletinde **Siyaseten Katl** cezası ve uygulanması için bkz: Ahmet Mumcu, **Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl**, Ank. 1985 ²

25) Ç.Uluçay, a.g.e., s.212.

26) **BAMÜD 164**, s. 414 , belge no : 1642.

27) Ç.Uluçay, **göst. yer.**

28) Bugün Zeytinliova (Yayaköy) ' da bulunan ve halkın Kara Osman Oğlu kuleleri olarak adlandırdığı, köyü arkasına alan ve ovaya hakim küçük bir tepe üzerinde bulunan yapıların, bu kulelerin kalıntıları olması ihtimali büyüktür. Belgelerde bu düşüncemizi destekler nitelikte bilgiler bulunmaktadır. Buna göre Kara Osman Oğulları Yayaköy'de savunma amaçlı kulelere sahip bulunuyorlardı. İzmir voyvodası ve kale dizdarına yazılan bir fermanla bu konuyla ilgili şu satırları görüyoruz: "... hala Aydın muhassılı vezirim Abdurrahman Paşa adam-allahü ta'alâ iclalehü emr-i şerifimle Kara Osman Oğlu Atatullah nam şakinin tertib-i cezasına memur olub lakin şaki-i mezbûrun mutahassun olduğu kulelerin hedm ve tahribi ve bazı-yı nahvetine za'af irâsı mikdar-ı vafi barut ve güllerle ile iki adet balyemez-i sagır ... topların acaleten İzmir kalesinden ihrac ve bir an akdem vezir-i müşarün - ileyh tarafına irsal ve isâline muhtâc olmağla.." **BAMÜD 165**, s. 52, belge no: 141. Krş: **BAMÜD 165**, s.51, belge no: 137. Bu kulelerin bugünkü durumlarının bir değerlendirmesi için bkz: İnci Kuyulu , a.g.t., s. 131-138. Son yıllarda yapılan önemli bazı araştırmalar Batı Anadolu'da bu tür kulelerin varlığını ve bunların bölgenin nüfuzlu aileleri tarafından kullanıldığını göstermektedir. Bkz: Ayda Arel, " Aydın Bölgesinde Ayanlık Dönemi Yapıları ", Ege'de Mimarlık Sempozyumu **BİLDİRİLER**, İzmir 1985, ss. 148-164; aynı yazar, " Ege Bölgesi Ayanlık Dönemi Mimarisi Hakkında Bir Ön Araştırma ", **IV. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, Ankara 1986, ss. 39-78; Aynı yazar, " Cincin Köyünde Cihanoğullarına Ait Yapılar ", **V. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, c.1, Ankara 1987, ss. 43-76; Aynı yazar, " Bodrum Yarımadasının Ortakent (Eski Müsgebi) Köyünde Bulunan Mustafa Paşa Kulesi Hakkında " , **VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, Ankara 1988, ss.35-88; Aynı yazar, " Arpaz'da Beyler Konağı ", **Tarih ve Toplum**, Eylül 1989, ss.46-53.

29) Aydın muhassılı Abdurrahman Paşa'ya yazılan evail-i Rebî'ül - ahire 1180 tarihli bir fermanla konu ile ilgili olarak şöyle denilmektedir : "... zulm ve fesad ile meşhur ve isyan ve tuğyan idüb idam ve izalesi rütbe-i vücubın olan Kara Osman Oğlu Atatullah'ın ... idamiyçün bundan mukaddemce sudûr iden emr-i hümayûnum mucibince şaki-i mezbûrun tahassun eylediği kariyeyi muhasara birle ahz ve idamına eğerçi ihtimam olunub lakin mezbûrun süvari ve piyade (olarak) başına iki bin mikdarı asker cem' ve kendüye takviye ve nizâm virdüğünden ma'ada mutahassun olduğu kariyesinin civarı erba'ası handek ve derûnunda vakı' kuleleri metin olduğuna binaen ... " **BAMÜD 165**, s.51, belge no: 137.

Böyle büyük bir askerî güç ve stratejik mevkiye sahip olan Kara Osman-Oğlu ailesinin, bu yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün eyaletlerinde görülen ve kendi çıkarları söz konusu olduğunda devlet ile çatışmakta tereddüt etmeyen " yerel otoritelerin " en önemli örneklerinden olduğu açıktır.

Yayaköy'deki kuleler ile çevresinde geçtiği anlaşılan devlet kuvvetleri ve Ataullah taraftarları arasındaki çarpışma sonunda Ataullah ile kardeşleri, bölükbaşları ve bir miktar adamı - köyün asker bulunmayan dağ tarafından- kaçması başarmıştır (30). Geride kalan adamlarından bazılarının başı kesilerek İstanbul'a gönderilmiştir(31). Ataullah'ın kaçmasından sonra, bulunarak cezalandırılması için yoğun bir faaliyet içine girildiği ve bölgede çeşitli önlemler alındığı görülmektedir. Atatullah'ın kaçtığı yerin belirlenmesi için iki olasılık üzerinde durulmaktadır. Bunların birincisi, onun İzmir tarafına kaçtığı (32), ikicisi ise Balıkesir ve Bursa taraflarında olabileceği yolundadır(33). Belgelere göre ikinci olasılık daha kuvvetli görünmektedir. Bu durumu şöyle özetlemek mümkündür : Ataullah Ağa bir miktar adamı ile birlikte Hüdavendigâr livasında Sancan kazası ayanı olan Küçük Mehmet-Oğlu'nun yanına sığınmak amacıyla hareket etmiş (34), fakat yolda Balıkesir'de İlyas bey oğlu İbrahim beyin konağına uğrayarak yanında götürdüğü kıymetli eşyasını, parasını, zeamet temessükât ve defterlerini İbrahim bey'e bırakmıştır(35). Yanında götürdüğü değerli eşyası belgelerde " hazine" olarak nitelendirildiğine göre (36), Ataullah büyük bir servete sahip olmalıdır. Fakat

-
- 30) Bkz: **BAMÜD 165**, s.48, belge no:128; **BAMÜD 166**, s.9, belge no : 8; **BAMÜD 165**, s. 49-50. Bu belgeler dışında Atatullah'ın kaçması, olayla ilgili bütün fermanların başında ayrıca dile getirilmiştir. Örnekler için bkz: **MŞŞ 214**, s. 160/b; aynı defter, s.57-158, 161-162, 163-164. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.
- 31) "... ve yirmi nefer avanelerinin cezaları tertib ve ser-i mâktû'ları vezir-i müşarün-ileyh tarafından der-aliyyeme tesyir olunub..." **BAMÜD 165**, s.48, belge no:128.
- 32) "... ve hakkında sudûr eden emr-i alî - şânım mucibince üzerine varıldıkda bir tarikle firâr ve İzmir cânibine gittiği ihbâr olunmağla şaki-i merkûm muavinleriyle İzmir tarafından her ne mahalde bulunur ise ale'l-acele ahz ve cezaları tertib ve ser-i maktû'ları der-aliyyeme tesyir olunmak fermanım..." **BAMÜD 165**, s.49-50, belge no: 133.
- 33) **BAMÜD 165**, s. 48, belge no: 128. Ayrıca bkz: **BAMÜD 166**, s.9, belge no: 8.
- 34) "... ve şaki-i merkûm bir mikdar süvari ile an-asl muarefesi olan Hüdavendigâr Sancağında Sancan kazası ayanı olan Küçük Mehmed-oğlu'nun yanına gittiği sahîhen haber verilmele..." **BAMÜD 165**, s.48, belge no: 128.
- 35) "... bundan akdem tertib-i cezasiyçün hakkında emr-i alî-şânım sadır olan Kare Osman Oğlu Ataullah avanesiyle hîn-i firârında iki katar yükli katırlar ile zî-kiymet eşyasını ve nûkûdunu ve defter ve temessükât ve iltizam kağığlarını ve sair işe yarar her nesi var ise beraber götürüb Sancanlı Oğluna dahil olduğu ve Sancanlı Oğluna dahil olmazdan mukaddem şaki-i mezbûr Balıkesir'de İlyas Beg Oğlu İbrahim Beg'in konağına duhûl ve zî-kiymet olan eşyasını İbrahim Beg'e ve Mercimek Oğlu Halil'e yedi yük hazine teslim ve andan Sancanlı Oğlu tarafına azimet eylediği ..." **BAMÜD 166**, s.9, belge no: 8.
- 36) Bkz: **Bir önceki dipnot.**

Ataullah Ağa, devletin tüm çabalarına rağmen yakalanamamış ve firarda iken ölmüştür (37). Bundan sonra aramalar, onun kaçarken yanında götürdüğü mal ve eşyanın bulunması amacıyla sürdürülmüştür(38). Devlet bir yandan da bölge halkı ile işbirliği içine girmiş ve Manisa eşrafından " geri döndüklerinde Ataullah'ın akraba ve adamlarına yardım etmeyecekleri hatta onların yakalanması için çalışacaklarına dair " 150.000 kuruşluk nezir (39) sözü alınmıştır. Verilen bu sözün aksine hareket ettikleri takdirde, bölge halkı belirtilen parayı, sözleşme gereği, ödemek zorunda kalacaktı (40).

Ataullah'ın ölümünden sonra yazılan fermanlardan, onun ve ailenin diğer fertlerine ait malların geniş çaplı bir müsadere (41) geçirdiği anlaşılmaktadır. Müsadere işleminin Aydın muhassılı Abdurrahman Paşa ve Manisa naibi denetiminde gerçekleştirildiği ve Ataullah Ağa'nın emlak, eşya, nakid ve kira gelirlerinin sayılarak, mühürlü ve imzalı üç adet defter halinde İstanbula gönderildiği anlaşılmaktadır(42). Fakat , " şaki-i mezbûrun biraz müddetden berü şiddet-i tagallüb ve zulmü sebebi ile kesb-i servet ve tahsil-i emvâl " eylediği belirtilerek, "tahrir ve defter olunan nükûd ve emvâl ve eşya ve emlâki " nin, bütün mallarının çok küçük bir bölümü olduğu iddiasıyla " Mağnisa ve sair alakası olan mahallerde haric'ez-defter" gizli ve açık "külli sair emvâl ve emlâki olduğu maznun " olduğundan, incelenerek tekrar yazılması için rikâb-ı hümayûn ağalarından Yakub'un mübaşir olarak görevlendirildiği görülmektedir(43).

37) Yuzo Nagata, **Muhsin-Zâde Mehmed Paşa ve Ayanlık Müessesesi**, Tokyo 1976. s.32.Krş. Ç.Uluçay, a.g.e. s.18.

38) "... ve eşya -ve nükûd ve defâtir ve temessükâtı... her kimde ise cümlesinin harice ihrac olunması fermanım olunmağın..." **BAMÜD 166**, s.9, belge no: 8.

39) Nezir, Arapça kökenli bir kelime olup adak anlamına gelmektedir. Bir çocuk sahibi olmak için kurban adanması gibi. Güncel yaşamda çok değişik biçimleriyle karşılaştığımız bu konu hakkında bkz: John Pedersen, " Nezir " mad., **İA**, c.IX, s. 239-241. Fakat belirtildiği üzere, Manisa halkının taahhütü, kişinin kendi kendisine verdiği bir söz değil, halk ve devlet arasında bir akittir. Yapılan çalışmalar ve yayınlanan belgelerden anlaşıldığına göre XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti asayişini sağlamak amacıyla bu yönetime çok sık başvurmuş ve adeta kurumlaştırmıştır. Bu uygulama ile devlet halkın eşkiya ve suçluları korumamasını sağlamak istemiştir. Herhangi bir suçlunun soruşturulması sırasında yöre halkı, suçluyu korumayacağına ve yakalanmasına yardım edeceğine dair mahkemede söz verip, bir sözleşme hazırlanıyordu. Bu sözleşmenin suretleri de devlet merkezine gönderilip "başmuhasebe" defterlerine kayıt ediliyordu. Eğer yöre halkı verdiği sözü tutmazsa, sözleşmede belirtilen parayı ödemek zorunda kalıyordu. Değişik sorunlarda özü değişmeden, farklı biçimlerde uygulanan nezir örnekleri için bkz: Ç.Uluçay, a.g.e. s. 22, 63-65, 76-81. Ayrıca bkz: Y.Özkaya, **Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık**, Ankara 1977, s. 185, 199, 200, 202, 211-212.

40) **BAMÜD 165**, s. 45, belge no: 119; **MŞS 214**, s. 157-158, aynı defter, s. 160/b, s.180

41) Müsadere hakkında bkz: Cavid Baysun, " Musâdere " mad., **İA**, c.VIII,s.669-673. Ayrıca bkz: Ahmet Mumcu, a.g.e. s.146-162.

42) **MŞS 214**, s.161-162.

43) **Göst.Yer.**

Görevli mübaşir ve Aydın muhassılı aracılığıyla Ataullah Ağa'nın bütün mallarının, hayvan ve çiftliklerinin, köle ve cariyelerinin tespit edilmesi yanında emlak, çiftlik ve çiftliklerdeki hayvanlar ile çift aletlerinin satılmaması da istenmiştir(44). Satılmaması istenen malların uygun kimselere kiraya verilerek senelik gelirlerinin yazılarak bildirilmesi ve bunlar dışındaki mallarının " müzayede " yoluyla satılarak tutarlarının mübaşir Yakub Ağa 'ya teslim edilmesi de belirtilmiştir (45).

Müsadere işleminin nasıl yürütüleceği böylece belirlendikten sonra Yayaköyü,Manisa ve çevresi ile İzmir'de Atatullah Ağa'ya ait malların tespiti işlemine başlanmıştır. Atatullah Ağa'nın iltizamında bulunan timarlar ise ayrıca sayılmış ve görevliler tarafından uygun görülen kimselere işletilmek üzere verilmiştir (46). Belirtilen yerlerde yapılan araştırmalar sonunda yeniden düzenlenen defterlerin üç nüsha halinde İstanbul'a gönderildiği ve " kaide-i mirîyye "gereği baş muhasebe defterlerine kayıt edildiği anlaşılmaktadır(47). İstanbul'da bu defterler incelenerek satılmaması istenenlerin " maddeleri üzerine surh ile mim vaz' " olunmuş, işaretlenmeyen malların ise satılarak tutarlarının hazineye gönderilmesi belirtilmiştir (48). Üzerleri işaretlenen eşyanın da İstanbul'a istendiği görülmektedir (49). Aynı işlem .Polad Mehmed Ağa'nın mal ve eşyası için de tekrarlanmıştır(50):

Ataullah Ağa'nın akraba ve adamlarının Yayaköy'de anbar ve mahzenlerinde çıkan buğdayın da müsadere kapsamına alındığı görülmektedir. Tespit edilen buğdayın, devlet adına el konulan ve kiraya verilen çiftliklerin tohumluk buğdayı olup-olmadığının araştırılması ve değil ise, ölçülerek satılmasının emredildiği anlaşılmaktadır(51).

İzmir'de yapılan inceleme sonunda ise, "... firârî-i mezbûrun medine-i İzmir'de kendü emlakî olmayub ancak babasının Yaya karyesinde bina eylediği cami-i

44) Göst.Yer.

45) Göst.Yer. Özetlemeye çalıştığımız bu fermanda istenilenlerin tekrarlendiği diğer belgeler için bkz: M.Ş.S 214, s.163-164, 165 / b- 166/ a.

46) M.Ş.S 214, s.167-169.

47) M.Ş.S 214, s. 166. Müsadere sonunda tutulan defterler şunlardır : Topkapı Sarayı Arşivi, D 3217, 1b-2a; B.A.DBŞM, 3847; DBŞM, 3817 (Bu defter burada yayınladığımız defter içindeki tımar ve zeametlere ait bölümün aynısıdır). Yayınlamakta olduğumuz kira defteri de metinde belirtildiği gibi, bu işlemden sonra tutulmuştur.

48) Göst.Yer. DBŞM 3847 de kayıtlı olan defterde bazı mallar üzerinde bulunan kırmızı mim harfleri bu işlemin gerçekleştirildiğini kanıtlamaktadır.

49) "...firârî-i merkûmun derûn - ı defter muharrer olan nukûd ve eşyasından maddeleri üzerlerine surh ile mim vaz' olan nûkud ve eşyayı bu tarafa getürmek üzere irsâl oluması..." M.Ş.S 214, s.166.

50) M.Ş.S 214, s. 170-171.

51) MŞS 214, s. 166-167.

şerife ve medresenin meşrutiyet üzere musakkafatı ve bahçeleri " olduğu anlaşılmış ve bunların kiracılarının temessüklerinin gerçekliğinin araştırılması istenmiştir (52). Daha sonra İzmir'deki bu vakıf gelirlerinin bir bölümü- hepsi bir yerde oturmak koşuluyla - Atullah Ağa, Polad Mehmet ve Ahmet Ağa'nın çocuklarının geçimi için ayrılmıştır (53).

Müsadere işleminin tamamlanmasından sonra yazılan bir fermanında " cânib-i miriden zabt ve tahrir olunan" toplam emlak,akâr ve çiftlikleriyle, çiftliklerinde bulunan hayvanât, hububât ve çift aletlerinin satılmayarak mübaşir Yakup Ağa ve Manisa mütesellimi denetiminde güvenilir kimselere kiraya verilmesi belirtilmiş bulunmaktadır (54).

Yapılan bütün bu işlemlerden sonra, yayınladığımız defterin oluşturulduğu anlaşılmaktadır. 5 Ekim 1766 tarihinde düzenlendiği görülen bu defterden ekmek fırını, değirmen, yağhane ve şerbethane gibi çeşitli ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü yerlerin aylık ve yıllık kıralarını öğrenmemiz mümkün olmaktadır. Bu tür emlakın hepsi düzenlenen defterde bir bölümde yazılmıştır.

Çiftlikler ve bu çiftliklere ait olan hayvanlar ve tohumluk zahire ise ayrı bir grup olarak sınıflandırılmışlardır. Çiftliklerle birlikte kiralanan tohum ve hayvanların " zayı oldukta mültezimi malından cânib-i miriye beher sene eda eylemek" şartıyla demirbaş olarak verildiği anlaşılmaktadır. Söz konusu çiftliklerde bulunan gereğinden fazla hayvan ve hububât ise satılarak deftere işlenmiştir.

İcara verilen koyunların iltizam koşulları ise , mal sahibi ile çoban arasında Manisa çevresinde eskiden beri uygulanan bir sözleşme geleneğini yansıtmaları açısından önemlidir. Buna göre; zayı olan koyunlar çobanın malından tazmin ve hasılatı çobanın olmak üzere her bin koyun altı yüz kuruşa kiralananmıştır. Toplam dokuz bin kuruş olan koyun iltizam bedeli üzerine, elde edilecek yapağı, peynir ve kesimlik kuzulara karşılık olarak bin kuruş daha eklenmesi de sözleşme koşulları arasında sayılmaktadır.

Belirtilen koyun, çiftlik ve gayrimenkulların kira bedelleri ise yarısı ruz-i hızırda diğer yarısı da ertesi senenin kasımında ödenmek üzere kararlaştırılmıştır.

Atullah Ağa'nın tasarrufunda olan timarlar ise, değerleri eski seneler incelenerek belirlenmiş ve bu fiyatlar üzerinden kiraya verilmiştir. İsim ve iltizam bedelleriyle ayrı ayrı yazılan bu timarlar da defterin bir diğer bölümünü oluşturmaktadır.

52) M.Ş.S 214, s. 169.

53) M.Ş.Ş.S 214, s. 176/a.

54) M.Ş.S 214, s.177/b.

M.Ş.S 214. s.172-176

Tertib-i cezasiyçün hakkında emr-i şerif-i âlî şân-ı şeref-rîz sudûr iden Kara Osman-oğlu Ağaullah ve karındaşları Ahmed ve Polad Mehmed ki medine-i Mağnisa ve kasaba-i Turgutluda vak'i gayr-i ez vakf emlâkının senevî hasılı olan icarât defteridir ki ber-vech-i atî zikr olunur tahriren fi gurre-i cemâzi'el-evvel li-sene semanin ve mie ve elf

medine-i mezbûrede Karahisar mahallesinde vaki' on

yedi bâb cüllâh odalarında beher odanın şehriyesi

yirmi beşer pareden senevî hasıl-ı icarât..... 162 guruş

sâlif'üz- zikr odalar ittisalinde bir bâb bakır

dükkânının şehriye kırk paradan senevî

hasıl-ı icarât 12 guruş

medine-i mezbûrede müceddeden bina eylediği hanın

fevkanî ve tahtanî elli dokuz bâb odası olub

na-tamam olmağla itmamına icar olunan senevî

hasıl-ı icarât.....1000 guruş

medine- i mezbûrede Etmekçibaşı el-hac İbrahimin

taht-ı icaresinde at değirmi şehriyesi dokuz

guruşdan senevî hasıl-ı icarât..... 108 guruş

medine-i mezbûrede Pehlivan zimninin taht-ı

icaresinde olan at değirmi ve menzil ve

şerbethanenin şehriyesi yirmi beşer guruş-

dan senevî hasıl-ı icarât 300 guruş

medine-i mezbûrede Dükkânönü nam mahalde etmekçi

fırununun şehriyesi üçer guruşdan senevî

hasıl-ı icare 36 guruş

Medine-i mezbûrede Çardak Servi demekle arîf mahalde bir bab yağhanenin şehriyesi altışar guruşdan senevî hasil-ı icarât	72 guruş
medine-i mezbûrede vaki' bir bab yağhane beher şehriyesi altışar guruşdan senevî hasil-ı icarât	72 guruş
medine-i mezbûre civarında vaki' harık-ı sebze senevî hasil-ı icaresi.....	100 guruş
medine-i mezbûrede Bezzazân sûkunda vaki' on altı bab bezzâz dükkânlarının beher şehriyesi otuz üçer pare birer akçeden senevî hasil-ı icarât.....	132 guruş
medine-i mezbûrede eyyam-ı şitada işleyen su değirmenin senevî hasil-ı icaresi.....	30 guruş
medine-i mezbûrede Karaköy nîlam mahalde vaki' nısf hisse at değirmeni senevî hasil-ı icare.....	36 guruş
mezbûr Polad Mehmed'in medine-i mezbûrede Alaca hamam demekle arîf çifte hamamdan hisesinden senevî hasil-ı icare	105 guruş
şaki-i mezbûrun gayr-i ez vakf kasaba-i Turgudlu'da mevcud emlakinden senevî hasil-ı icarât	1078
şaki-i mezbûr Ahmed' in gayr-i ez vakf kasaba-i Turgudlu'da mevcud emlakinden senevî hasil-ı icarât	478 guruş
Yekûn-i hasil-ı icarât der sene-i kâmile	3715 guruş

çiftlik-i Papaslık ve çiftlik-i Mihail ve çiftlik-i cedid ve çiftlik-i Birunviran ve çiftlik-i Karsaplı

balâda zikr olunan çiftlikler-i ma' dûdeye iktiza iden tohum ve hayvanatdır ki ben vech-i atî zikr olunur.

tohum-ı hinta ve ta'amiye : 2000 keyl- İstanbulî , **tohum-ı şâir** : 2100 keyl-i İstanbulî, **tohum-ı burçak**: 300 keyl-i İstanbulî, **tohum-ı nohud**: 20 keyl-i İstanbulî, **kara sığır öküzü**: 50 çift, **kara sığır ineği** : 100 re's, **camus ineği** : 100 re's, **kısrak** : 60 re's, **dişi deve** : 40, **erkek deve** : 40,

bedel-i iltizâm-ı çiftlikha-i mezkûr 7550 guruş (beheri sene bin beş yüz)

Mârr'üz-zikr beş aded çiftliklerde mevcut ve balâda tahrîr olunan tohum ve hayvanatdan zayi' oldukda mültezimi malından canib-i miriye beher sene eda eylemek şartıyla vech-i meşrûh üzere meblağ-ı mezbûr yedi bin beş yüz guruşa iltizam olunmuşdur.

Mandırada şakiyûn-ı mezbûrunun mevcut ağnamı 15.000 aded bu havallilerde arîf-i bilâd zayi' olan ağnamı çobanı malından tazmin ve fûru' ve hasilât-ı sairesin çobanın olmak üzere beher bin ağnam senevî altışar yüz guruşa icâr oluna geldiği meşhûr ve müte'arîf olmağla balâda bast olunan ağnamın hasilât-ı icâresi dokuz bin guruşa baliğ olub sa'y'ül-mîrî sâlif'üz-zikr ağnamın yapağı ve ta'yin-i peynir ve ta'amiyye kuzu için bin guruş dahî zamm-ı behr ne vakit çoban tebdil olunursa on beş bin koyunu tamam teslim eylemek üzere iltizam olmuşdur.

bedel-i iltizam-ı ağnam-ı mezkûr 10.000 guruş

balâda zikr olunan akarât ve icârâtı beher sene

yalnız üç bin yedi yüz on beş guruşdur..... 3715 guruş

balâ zikr olunan beş aded çiftlikler bedel-i

iltizamı yalnız yedi bin beş yüz guruşdur..... 7500 guruş

balâda zikr olunan ağnam bedel-i iltizamı

on bin guruşdur 10.000 guruş

beher sene bedel-i iltizamdır..... 21.215 guruş

meblağ-ı mezbûr yirmi bir bin iki yüz on beş guruşun nısfı olan on bin altı yüz yedi buçuk guruşu seksen senesi rûz-ı hızırında ve nısf-ı âheri olan on bin altı yüz yedi buçuk guruşu seksen bir senesi Kasımında eda itmek üzere üç sene bir tahvil ile zabt ve rabt ve bedel-i iltizamı eda itmek temessük olacaktır.

bedel-i iltizamât-ı mukata'at ber muceb-i

defter-i müfredât 20.360 guruş

kırk bir güne kadar meblâğ-ı mezbûru canib -i miriyçün Haseki ağa'ya teslim etmek üzere temessük verilmiştir.

şakiyûn-ı mezbûrünün yetmiş dokuz senesine mahsuben uhde ve iltizamlarında olan mukat'at ve zeamat ve timarlar bedel-i iltizamının sinîn-i sabık tashîh ve tefahhus olundukda min hey'et'ül-mecmu' meblâğ -ı mezbûr yirmi bin üç yüz altmış guruşa baliğ olub eğer mukat'at ve zeamat ve timarların za'fiyla hasil-ı intika ' olurmuş ancak şakiyûn-ı mezbûrünün esna-i muharebede başına cem' eylediği erazil ve eşhası ekserinin hasilatını ekl ve bel' itdürüb ve bazılarını dahi ber mantuk-ı evâmir-i alîyye-i hüsrevaniye ta'yin olunan asâkir ekl ve bel' ve pâ-y-zede eylediklerinden naşi ekseri hasilatı zayi ' olmağla aslı bedel-i iltizamı tekml etdürülmüştür.

Sâilif'üz-zikr çiftliklerden fazla olup furuht olunan hayvanât ve hububât defteridir ki ber vech -i atî tahrir olunur.

boz tülû dôrum ve taylak erkek ve dişi deve : 193 aded (beheri 30 guruş) 5820 guruş,
Kara sığır dana ve buzağı : 1054 re's (beheri 5 gurluş) 5310 guruş, kısrak ve tay : 163 re's (beheri 10) 1630 guruş, camus, malak ve buzağı : 253 re's (beheri 15 guruş) 9795 guruş.

Yekûn-i kıymet-i hayvanât 22.555 guruş

Meblağ-ı mezbûru kırk bir gün tamamında Haseki ağa'ya eda etmek üzere temessük verilmiştir.

Buğday der anbar ba'de ihrac'üt-tohum

ve ta'amiyye-i çiftlikha : 2427,5 keyl-i İstanbulî (beheri 60) = 3637,5 guruş

Şa'ir der anbar ba'de ihrac'üt-tohum-ı

çiftlikha :.....775 keyl-i İstanbûlî 586 guruş

Burçak : 794 keyl-i İstanbulî (beheri 30).....596 guruş

Timarât ve mukata'at bedel-i iltizamı balâda

zikr olunduğu üzere yirmi bin üç yüz altmış guruşdur 20360 guruş

Hayvanât bahaları balâda zikr olduğu üzere yalnız

yirmi iki bin beş yüz elli beş guruşdur.....22555 guruş

Hububât bahaları balâda zikr olunduğu üzere yalnız

dört bin sekiz yüz on beş buçuk guruşdur..... 4815,5 guruş

(yekûn) 47730,5 guruş

Meblâğ-ı mezbûr kırk yedi bin yedi yüz otuz buçuk guruş kırk bir gün tamamında edaya Haseki ağa'ya temessük olunmuştur.

Şakiyûn-ı mezbûrûn Yaya karyesinde anbarlarında mevcut olan zeha'ir Magnisa'ya nakl ve Mağnisa'da hanesinde mevcut olan zahire ile be-ma'rîfet-i şer' fûruht olunub bahaları Haseki ağa'ya teslim olmağla defterinde mezkûrdur bu defterden haricdür.

Bin yüz yetmiş dokuz senesine mahsûb Kara Osman-Oğullarının avanelerinin ashablarına bedel-i iltizamını teslim idüb uhdelerinde olan zeamet ve timarlardur zikr olunur.

Zeamet-i Ali Beglü 900 guruş, Belen karyesi zeameti 1200 guruş, Mağnisa civarında **Bazerganlı** timarı 2000 guruş, **Tepecik** karyesi timarı 100 guruş, **Paşa** karyesi timarı 250 guruş, **Tatar** karyesi timarı 300 guruş, **Yehud** karyesi timarı 1600 guruş, **Adil Obası** karyesi timarı 100 guruş, **Sarı Çamlı** karyesi 150 guruş, **Mir-alem** zeameti parakendesiyile 3750 guruş, **Çullu** karyesi timarı 100 guruş, **Askerli** karyesi timarı 500 guruş, **Sakarya** 150, **Erdellü** karyesi timarı 180, **Senedli** karyesi timarı 120 guruş, **Boz** karye timarı 100 guruş, **Süleyman Obası** timarı 150 guruş, **Begtoş** timarı 100 guruş, **Yukarı Viran** zevaid timarı 1000 guruş, **Üçhavlu** timarı (yazılmamış), **Dere köy** timarı 100 guruş, **Gökçe Ahmed** karye timarı 130 guruş, **Melengi** timarı 150 guruş, **Selçuklu** karyesi timarı 150 guruş, **Bayram** karyesi 130 guruş, **Karakurd** karyesi timarı 80, **Albaşlar** karye 150 guruş, **Sarılar** karye 80 guruş, **İsaca** timarı 100 guruş, **Alayundlu** timarı 80 guruş, **Çanakçı** karyesi timarı 1600 guruş, **Görürçü** karyesi 80 guruş, **Başlamış** karye 100 guruş, **Saraccık** karyesi timarı 150 guruş, **Ürpeden** timarı 100, **Bıyıklu** nam-ı diğer **Burdurye** timarı 80 guruş, **İlica** kazasında **Karaköy** 100 guruş, **Gökkaya** timarı 180 guruş, Kasaba'da **Devodlu** timarı 350 guruş, **Akçaşar** timarı 50, nisf hisse **Orta** 200, **Kızılcalı** timarı 1000, **Karaköy** timarı 100, **Bitra** timarı 100 guruş, **Kara Halillü** timarı 140, **Celeb Musa** timarı 120 guruş, **Geçenbe** timarı 90 guruş, **Mağnisa** ve **Palamud** ovasında mizari' 1200 guruş, **Burun-uzun** karyesinde ve kurbünde mevrû çeltik 1000 guruş.

Cem'an yekün yalnız yirmi bin üç yüz altmış.

Sene-i mezbûra mahsûb Mermere (Marmara) kazası dahilinde uhde-i iltizamında olan timarlar ve Mermere (Marmara) vakfı yirmi bir gün tamamında eda etmek üzere Haseki Ağa'ya temessük verilmiştir.

Bedel-i iltizam 2500 guruş.

Sene-i mezbûra mahsûben Gördüs kazasında olan timarlar on beş gün tamamında eda etmek üzere Haseki Ağa'ya temessük verilmiştir. 1130 guruş